

RAQAMLI TRANSFORMATSIYA DAVRIDA YOSHLAR MA'NAVIYATI VA AXBOROT XAVFSIZLIGI

Tuxliboyeva Oydinoy O'tkirbek qizi

Nizomiy nomidagi O'zbekiston milliy pedagogika universiteti Tarix fakulteti Milliy g'oya,
ma'naviyat asoslari va huquq ta'limi 201-guruh talabasi Tel: (50) 090-92-11 e.pochta:oydintuxliboyeva
@gmail.com

Annotatsiya: Mazkur maqolada raqamli transformatsiya jarayonining yoshlar ma'naviyati, dunyoqarashi va axborot xavfsizligiga ta'siri ilmiy jihatdan tahlil qilinadi. Shuningdek, internet tarmoqlari, ijtimoiy media va global axborot oqimining yoshlar ongiga ko'rsatayotgan ijobiy hamda salbiy ta'sirlari yoritilgan. Maqolada axborot xavfsizligini ta'minlash, yoshlarning mafkuraviy immunitetini mustahkamlash va ma'naviy tarbiyani rivojlantirish bo'yicha ilmiy taklif va tavsiyalar berilgan.

Kalit so'zlar: raqamli transformatsiya, yoshlar ma'naviyati, axborot xavfsizligi, globallashuv, internet, media savodxonlik, mafkuraviy tahdid, ma'naviy tarbiya.

Bugungi globallashuv va raqamlashtirish davrida axborot texnologiyalari inson hayotining barcha jabhalariga chuqur kirib bormoqda. Ayniqsa, internet tarmoqlari, sun'iy intellekt, ijtimoiy media platformalari va raqamli kommunikatsiya vositalari yoshlar hayot tarzini tubdan o'zgartirmoqda.

Raqamli transformatsiya jarayoni ta'lim, madaniyat, iqtisodiyot va siyosat kabi sohalarda keng imkoniyatlarni yaratishi bilan birga, yoshlar ma'naviyatiga salbiy ta'sir ko'rsatadigan mafkuraviy tahdidlarni ham yuzaga keltirmoqda.

Hozirgi davrda yoshlar internetning asosiy foydalanuvchilariga aylangan. Bu esa ularda axborotni tanlash, tahlil qilish va undan oqilona foydalanish ko'nikmalarini shakllantirish zaruratini kuchaytiradi.

Chunki virtual makonda turli yolg'on axborotlar, ommaviy madaniyat ta'siri, zo'rvonlik va ekstremistik g'oyalar tez tarqalmoqda. Shu sababli yoshlar ma'naviyatini mustahkamlash hamda axborot xavfsizligini ta'minlash bugungi kunning dolzarb masalalaridan biri hisoblanadi.

Raqamli transformatsiya – bu jamiyatning axborot-kommunikatsiya texnologiyalari asosida rivojlanishi jarayonidir. Ushbu jarayon yoshlar uchun katta imkoniyatlar yaratmoqda. Jumladan, masofaviy ta'lim, elektron kutubxonalar, onlayn kurslar va xalqaro ilmiy platformalar orqali bilim olish imkoniyatlari kengaymoqda.

Shuningdek, yoshlar internet orqali xorijiy tillarni o'rganish, ilmiy izlanishlar olib borish va xalqaro tajribalarni egallash imkoniyatiga ega bo'lmoqda. Ayniqsa, pandemiya davrida raqamli texnologiyalar ta'lim tizimining uzluksizligini ta'minlashda muhim vosita bo'lib xizmat qildi.

Biroq raqamli transformatsiyaning ayrim salbiy jihatlari ham mavjud. Yoshlarning haddan tashqari internetga bog'lanib qolishi, ijtimoiy tarmoqlarga qaramlik, virtual muloqotning kuchayishi real hayotdagi ijtimoiy munosabatlarning susayishiga olib kelmoqda.

Bundan tashqari, ommaviy madaniyatning kirib kelishi milliy qadriyatlar va ma'naviy mezonlarga salbiy ta'sir ko'rsatmoqda. Internet orqali tarqalayotgan zararli axborotlar yoshlarning ruhiyati va dunyoqarashiga salbiy ta'sir qilishi mumkin. Ayniqsa, zo'ravonlikni targ'ib qiluvchi materiallar, ekstremistik g'oyalar va axloqsizlikni targ'ib etuvchi kontentlar yoshlar tarbiyasiga jiddiy xavf tug'diradi. Axborot xavfsizligi – bu shaxs, jamiyat va davlatning axborot makonidagi manfaatlarini himoya qilish tizimidir. Bugungi kunda axborot xavfsizligi milliy xavfsizlikning muhim tarkibiy qismiga aylangan. Media savodxonlik yoshlarning axborotni tanqidiy tahlil qilish qobiliyatini rivojlantiradi. Natijada ular yolg'on xabarlar, manipulyativ axborotlar va zararli g'oyalarning ta'siriga tushib qolmaydi.

Bugungi kunda kiberjinoyatchilik, shaxsiy ma'lumotlarni o'g'irlash va internet firibgarligi kabi tahdidlar ham ortib bormoqda. Shu sababli yoshlarni raqamli xavfsizlik qoidalariga o'rgatish muhim hisoblanadi. Yoshlar ma'naviyatini rivojlantirishda oila, ta'lim muassasalari va jamiyatning roli muhimdir. Ayniqsa, pedagogik faoliyatda zamonaviy texnologiyalardan samarali foydalanish orqali yoshlarni milliy qadriyatlarga hurmat ruhida tarbiyalash mumkin.

Ta'lim tizimida quyidagi yo'nalishlarga e'tibor qaratish zarur: media savodxonlik fanlarini rivojlantirish, milliy qadriyatlar asosida tarbiyaviy ishlarni kuchaytirish, internet madaniyatini shakllantirish, yoshlarni mustaqil fikrlashga o'rgatish, virtual tahdidlarga qarshi mafkuraviy immunitetni kuchaytirish. Bugungi yoshlar axborotni tez qabul qiluvchi avlod hisoblanadi. Shu sababli pedagoglar dars jarayonida innovatsion metodlar, multimedia vositalari va interaktiv texnologiyalardan foydalanishi lozim. Yoshlarni ma'naviy barkamol etib tarbiyalashda milliy g'oya va ma'naviyat asoslari fanlarining o'рни katta. Ushbu fanlar orqali yoshlarning vatanparvarlik, milliy o'zlikni anglash va ma'naviy qadriyatlarga sodiqlik tuyg'ulari rivojlanadi.

Globalashuv jarayoni dunyo xalqlari o'rtasidagi aloqalarni kuchaytirayotgan bo'lsa-da, ayrim mafkuraviy tahdidlarning tarqalishiga ham sabab bo'lmoqda. Internet orqali tarqalayotgan ekstremistik, terroristik va buzg'unchi g'oyalar yoshlar ongiga salbiy ta'sir ko'rsatmoqda. Ayrim xorijiy ommaviy madaniyat namunalarining cheksiz targ'ib qilinishi yoshlarning milliy qadriyatlardan uzoqlashishiga olib kelishi mumkin. Shu bois yoshlarning mafkuraviy immunitetini kuchaytirish dolzarb vazifa hisoblanadi. Mafkuraviy immunitet – bu insonning zararli g'oyalarga qarshi mustahkam dunyoqarash asosida kurasha olish qobiliyatidir. Uni shakllantirishda ma'naviy tarbiya muhim vosita bo'lib xizmat qiladi.

Xulosa qilib aytganda, raqamli transformatsiya davri yoshlar hayotida yangi imkoniyatlarni yaratishi bilan birga, ma'naviy va axborot xavfsizligi bilan bog'liq muammolarni ham yuzaga keltirmoqda. Shu sababli yoshlarning media savodxonligini oshirish, internetdan foydalanish madaniyatini shakllantirish va milliy qadriyatlarga asoslangan ma'naviy tarbiyani rivojlantirish muhim ahamiyat kasb etadi. Axborot xavfsizligini ta'minlashda davlat, ta'lim muassasalari, oila va jamiyatning hamkorligi muhim omil hisoblanadi. Yoshlarni zararli axborotlardan himoya qilish, ularning mustaqil fikrlash qobiliyatini rivojlantirish hamda ma'naviy barkamol avlodni tarbiyalash bugungi kunning ustuvor vazifalaridan biridir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

- 1.To'xtaxodjayeva M.X. Pedagogika nazariyasi. – Toshkent, 2019.
- 2.Musurmonova O. Ma'naviy qadriyatlar va yoshlar tarbiyasi. – Toshkent, 2020.
- 3.Castells M. The Rise of the Network Society. – Oxford: Blackwell Publishers, 2010.
- 4.Bell D. The Information Society. – New York, 2004.
- 5.O'zbekiston Respublikasining "Axborotlashtirish to'g'risida"gi Qonuni. – Toshkent, 2003.